Kommunedirektørens kommentar

Når kommunedirektøren skal oppsummere driftsåret 2019, må det innrømmes at dette skrives i en særdeles spesiell situasjon for kommunen, landet og verden. Utbruddet av Koronaviruset preger i skrivende stund verdens nyhetsbilde og utbredelsen av viruset lammer sentrale deler av vårt samfunn.

Kommunedirektøren har i sine kommentarer sett på de sentrale områdene i kommunens tjenesteproduksjon i 2019, et år som for ledelsen i kommunen har vært sterkt preget av etableringen av nye Molde kommune per 1. januar 2020.

Kommunedirektøren har med bakgrunn i gjennomføringen av kommunereformen, besluttet at årsrapportene for kommunene Midsund, Molde og Nesset for 2019 skal forenkles i den grad dette er mulig. Det vises i den forbindelse til nærmere omtale om dette i innledningen til denne årsrapporten.

Netto driftsresultat for kommunesektoren

Regnskapsundersøkelsen for 2019 gjennomført av KS, viser at kommuneøkonomien er presset i mange kommuner. Undersøkelsen indikerer at netto driftsresultat i kommunene utenom Oslo vil ende på 1,2 prosent av driftsinntektene. Det er en nedgang på 0,7 prosentpoeng fra 2018. En høy skatteinngang i 2019 bedret resultatet for kommunesektoren vesentlig. For både kommuner og fylkeskommuner vokser driftsutgiftene mer enn driftsinntektene for tredje år på rad. Brutto driftsresultat er svekket med 3,0 prosentpoeng siden 2016. Utgiftene til pleie og omsorg og kommunehelse er de største bidragsyterne til utgiftsveksten, men også barnehage og grunnskole øker utover lønnsvekst.

Regnskapsresultatet for Molde kommune viser et resultat i balanse (0,0) etter at pliktige strykninger ved regnskapsavslutningen er gjennomført.

Netto driftsresultat for Molde kommune

Netto driftsresultat er den primære indikatoren for økonomisk balanse i kommunesektoren og bør utgjøre minst 1,75 prosent av totale driftsinntekter for en samlet kommunesektor dersom formuen skal bevares. For Molde kommune tilsier dette et positivt netto driftsresultat på cirka 39,7 mill. kroner i 2019. Netto driftsresultat ble i 2019 på -52,0 mill. kroner (-2,29 prosent) før nødvendige korrigeringer. Dersom det korrigeres for bruk av og avsetning til bundne fond, ville det reelle netto driftsresultatet for 2019 bli på -32,6 mill. kroner noe som utgjør -1,44 prosent av brutto driftsinntekter. Bruk av bundet fond til prosessen rundt kommunereformen, er det som mest av alt også i 2019 bidrar til å “forstyrre” regnskapsresultatet.

Molde kommunes høye lånegjeld med tilhørende avskrivinger, tilsier at netto driftsresultat kan være noe lavere enn 1,75 prosent over tid med tanke på bevaring av formuen. Resultatet for 2019 er allikevel ikke

tilfredsstillende selv om en stor del skyldes ekstraordinær utgiftsføring av lønnsutgifter med 23,6 mill. kroner. Styrking av soliditeten er svært viktig. Det vil gjøre kommunen mindre sårbar for driftsmessige svingninger og gir også mulighet til en større andel egenkapital ved fremtidige investeringer.

Regnskapsresultat

De tjenesteproduserende enhetene samlet hadde et merforbruk på hele 53,8 mill. kroner (3,45 prosent). Finansområdet hadde et samlet positivt resultat på 20,7 mill. kroner før strykninger. Det har gjennom året vært arbeidet svært målrettet med stram økonomistyring og tydelige prioriteringer innenfor stramme økonomiske rammer. Gjennomføring av korrigerende administrative tiltak, særlig i 2. halvår, har allikevel ikke hatt en tilfredsstillende effekt.

De senere årenes økonomiske resultater, har bidratt til at kommunen har kunnet bygge buffere i form av disposisjonsfond for å møte uforutsette hendelser og gi handlingsrom til politiske prioriteringer. Ved inngangen til 2019 var kommunens disposisjonsfond på 143,7 mill. kroner. Ved utgangen av regnskapsåret 2019, var disposisjonsfondet redusert til 120,4 mill. kroner. Endring i utgiftsføring av variabel lønn, som må sees på som en teknisk øvelse, reduserte disposisjonsfondet med 23,8 mill. kroner. Uten denne endringen ville fondet ha styrket seg svakt i 2019. Intensjonen i opprinnelig budsjett og gjennom vedtatte budsjettendringer i året var imidlertid å styrke fondet betydelig, noe regnskapsresultatet ikke gav rom for. Disposisjonsfondet utgjør ved utgangen av året 5,3 prosent av brutto driftsinntekter noe som mer enn tilfredsstiller målet i intensjonsavtalen mellom kommunene Midsund, Molde og Nesset.

Tjenesteproduksjon

I årets årsrapport er kommentarene fra de ulike tjenesteområdene i stor grad tatt bort ut over det som omtales i selve årsmeldingen. Det er kommunedirektørens vurdering at det fortsatt arbeides godt innenfor de ulike tjenesområdene med å utvikle og forbedre innholdet i tjenestene. Kommunen skal ha brukeren i fokus, enten det er innbyggerne i kommunen eller næringslivet som er avhengig av kommunens tjenester. Digitalisering og teknologisk utvikling er en forutsetning for blant annet å kunne nå målet om en «døgnåpen kommune».

Også for 2019 fikk skoleområdet inklusive voksenopplæringen et betydelig merforbruk hvor 11 av 13 skoler ender med negative avvik. Samlet er merforbruket på skoleområdet for året på 14,1 mill. kroner. Dette er langt på vei en videreføring av merforbruket i 2018 på 12,1 mill. kroner. Det er særdeles viktig for kommunen at dette merforbruket opphører og at det ikke videreføres inn i 2020.

Merforbruket innenfor pleie og omsorg og tiltak funksjonshemmede har over år vært betydelig og så også i 2019 med henholdsvis 16,2 mill. kroner og 18,7 mill. kroner. Dette er noe som også gjenspeiles for en samlet kommunesektor. Særlig innenfor tiltak funksjonshemmede er mange tiltak iverksatt for å redusere merforbruket etter at området var gjenstand for en ekstern gjennomgang med fokus på kommunens vedtakspraksis, både hva gjelder grunnlag og omfang. Utfordringen er imidlertid at tilveksten av nye og nødvendige tiltak har vært større enn hva som er spart gjennom effektivisering av eksisterende tjenestetilbud. Dette tjenesteområdet vil også i 2020 ha stort fokus ikke minst i forhold til å kunne holde driften innenfor vedtatt budsjettramme. Innenfor hele området arbeides det kontinuerlig med å optimalisere den samlede ressursinnsatsen opp mot omfang og kvalitet på tjenestene som kommunen gir. Dette er en krevende oppgave siden tjenestebehovet er dynamisk og til dels økende.

Molde kommune har også i 2019 betalt for et stort antall liggedøgn for utskrivningsklare pasienter fra sykehuset. Dette er en situasjon som må finne sin langsiktige bærekraftige løsning. Kortsiktige tiltak iverksatt i 2018 og videreført i store deler av 2019 for å møte denne utfordringen er leie av sykehjemsplasser i kommunene Midsund og Vestnes. Videre ble 8 korttidsplasser etablert i eget bygg på Glomstua i februar

2019. Åpningen av Nobel bofellesskap med 25 boenheter sommeren 2019, er også et tiltak som har styrket dette tjenesteområdet. Den vedtatte utbyggingen ved Råkhaugen omsorgssenter med 24 nye sykehjemsplasser og eventuell frigjøring av ytterligere 8 sykehjemsplasser ved senteret har i 2019 hatt høy prioritet. Erkjennelsen er imidlertid at slike planleggings- og byggeprosesser tar lengre tid enn det som er ønskelig.

Molde kommune fikk i 2017 medhold i den nasjonale tvisteløsningsnemda i saken kommunen hadde gående med helseforetaket om praktiseringen av samarbeidsavtalen vedrørende utskriving av pasienter og konsekvensen av manglende epikrise eller tilsvarende legedokumentasjon for kommunens betalingsplikt. Den økonomiske delen av saken ble avsluttet i 2019 gjennom et endelig oppgjør. Dette ble innarbeidet i kommunens budsjettrevisjon i juni.

Kommunedirektøren vil understreke at den samlede kommuneorganisasjonen har levert gode tjenester både kvalitetsmessig og i omfang til kommunens innbyggere gjennom året. At dette til dels har skjedd med ressursbruk ut over vedtatte rammer, indikerer mest av alt at presset på tjenestene har vært særdeles stort. Kommunens ledere er godt kjent med og innforstått med at politisk vedtatte rammer er til for å holdes. Det er derfor smertefullt for kommunens ledere å oppleve at de økonomiske rammene ikke alltid strekker til for å kunne levere lovpålagte tjenester i tilstrekkelig omfang.

Investeringer

Det har også gjennom dette året vært stor aktivitet innenfor investeringsområdet. Dette gjelder både investeringer i egen regi, men også investeringer gjennomført av kommunens foretak. De største prosjektene som det har vært arbeidet med i året i egen regi, er opparbeidelse av tomtefelt samt Sjøfronten 1 og 3. Investeringer gjennomført av de kommunale foretakene er nærmere beskrevet i foretakenes årsrapporter.

Årsverk og sykefravær

Molde kommune har som mål å være en god arbeidsgiver for sine medarbeidere. Det har også i 2019 vært arbeidet systematisk med å utvikle organisasjonen for å kunne møte endringer i oppgaver og rammebetingelser. Dette gjelder ikke minst forberedelsene til kommunesammenslåingen. Molde kommunes viktigste ressursinnsats, er kompetente og ansvarsbevisste medarbeidere som i sin hverdag gir kvalitativt gode tjenester på hvert enkelt tjenesteområde. Mangfoldet er stort og det kreves god ledelse.

På tross av et kontinuerlig fokus for å redusere sykefravær, har fraværet i Molde kommune økt noe fra 2018 til 2019. Sykefraværet er en viktig faktor som blant annet påvirker kvaliteten på tjenestene og økonomien gjennom behovet for vikarer. Fraværet har vært størst innenfor de store fagområdene helse og omsorg og barnehage. Målet for kommunen samlet er et fravær på 6,0 prosent. I 2019 ble det totale sykefraværet på 9,1 prosent. Dette er en økning på 0,2 prosent fra 2018 hvor sykefraværet var på 8,9 prosent.

Etter at sykefraværet gradvis har gått ned over flere år, noe som også kan tilskrives et kontinuerlig fokus på utfordringen, har de to siste årene gitt noe bekymring. Fraværet i 2017 var på 8,1 prosent og den betydelige økningen til 2018 kan vise seg ikke å være et midlertidig tilbakeslag. Kommunedirektøren forutsetter derfor at det fortsatt skal være stort fokus på og høy prioritering av oppgaven med å bedre situasjonen. Håpet er at dette skal gi seg utslag allerede for 2020 i nye Molde kommune.

Planarbeid

Molde kommunes vedtatte planstrategi for 2017–2020 er bare delvis fulgt opp i 2019. Årsaken er at den løpende vurderingen av kommunens egen planstrategi opp mot det pågående arbeidet med kommunereformen og etableringen av nye Molde kommune, har gitt utfordringer. Økt arbeidsbelastning for mange knyttet til arbeidet med kommunereformen og usikkerhet for enkelte hva gjelder fremtidig arbeidssted m.m., har her hatt en viss påvirkning. Fokuset i plansammenheng har endret seg fra dagens Molde kommune til nye Molde kommune med sikte på å utarbeide et godt og felles planverk for den nye kommunen. Det har likevel vært nødvendig å gjennomføre planrulleringer for viktige tjenesteområder. Ny planstrategi blir utarbeidet i 2020.

En helhetlig plan for helse og omsorg ble vedtatt av kommunestyret i oktober 2018. Planen drøfter og foreslår en rekke tiltak som skal gjøre kommunen i stand til å møte utfordringene som kommer fra 2023/2024 med betydelig flere eldre. Tiltak i henhold til planen er igangsatt og planen er fulgt opp med tiltak også for nye Molde kommune i 2020.

Skolebruksplanen for perioden 2020-2025 ble vedtatt av kommunestyret våren 2019. Vedtaket innebærer bygging av ny skole i Årølia. Dette ble innarbeidet i økonomiplanen til nye Molde kommune for planperioden 2020-2023.

Planprogrammet for «Hovedplan vann og avløp 2020-2028», ble vedtatt i juni. Samtidig er arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel for nye Molde kommune igangsatt i året og forventes vedtatt innen utgangen av 2020. Medvirkning og involvering av innbyggere og næringsliv har så langt stått sentralt i arbeidet gjennom blant annet folkemøter.

Smart Molde satsing

Molde kommune og Smart Innovation Norway AS har i samarbeid med NCE iKuben, Høgskolen i Molde og næringslivet i Molde gått sammen om å etablere rammeprogrammet «Smart Molde».

Smart Molde er et program som skal bidra til at Molde blir et mer bærekraftig samfunn. Samarbeidet mellom næringsliv, akademia, frivillighet, innbyggere, lag og organisasjoner og aktører i det offentlige skal sette rammene for arbeidet fremover. Det skal legges til rette for kompetanseutvikling og det skal etableres arenaer for samarbeid om prosjekter innen bærekraftig samfunnsutvikling.

Med Molde som demonstrasjonsarena, skal programmet legge til rette for forsknings-, utviklings- og innovasjonsaktiviteter for et fremtidsrettet og bærekraftig Moldesamfunn. Gjennom partenes felles kompetanse, nettverk og prosjekter, skal rammeprogrammet være en katalysator for innovasjonsaktiviteter og sikre en bærekraftig utvikling av Molde. Organisasjonen skal være unik på tilrettelegging for idefangst og bearbeiding.

Programmet skal gjennom en styringsgruppe og programgruppe bistå med å løfte idéer opp til selvstendige prosjekt. Styringsgruppen og programgruppen er ansvarlig for å definere og fastsette prosjektporteføljen innen Smarte Byer og Samfunns-områder så som energi, bygg og hjem, helse og omsorg, vann, mobilitet, oppvekst og livslang læring og samhandling. Dette er tett knyttet til FNs bærekraftsmål som er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

Kommunedirektøren har stor tro på at dette programmet, som har bærekraft, samarbeid og teknologi som sine grunnpilarer, vil bære frukter for et Moldesamfunn i utvikling.

Klima og miljø

Kommunestyret har anerkjent konklusjonene til FNs klimapanel, der målsetningen blant annet er å redusere klimagassutslipp i Molde med 40 prosent innen 2030 samt at Molde skal være et lavutslippssamfunn innen 2050. Molde skal i lys av klimakrisen være en kommune som prioriterer bærekraft og klimasmarte tiltak i både arealplanlegging, innkjøp av varer og tjenester, anbud i nye byggeprosjekt og i kommunale enheter. Kommunestyret har opprettet en stilling i 2020 for å styrke arbeidet kommunen skal gjøre innen klima og miljø. Kommunen vektlegger i dag klima og miljø innenfor flere områder som for eksempel bruk av miljøvennlige løsninger i nye byggeprosjekter og energioptimalisering. Kommunen vil i 2020 utarbeide sitt første klimaregnskap og videre skal arbeidet med en kommunedelplan for klima, energi og naturmangfold prioriteres. Bærekraft med miljø som en av tre sentrale hovedområder, er grunnlaget for arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.

Oppsummering

Det har i 2019 vært jobbet intenst med etableringen av nye Molde kommune. Dette har vært en særdeles krevende prosess som har pågått samtidig som den kommunale produksjonen av tjenester mer eller mindre har vært uberørt. Ved inngangen til 2020 er svært mye på plass, men det mangler ikke på oppgaver som må finne sin løsning senere. Harmonisering av blant annet tjenestetilbud, betalingsordninger og lønnsvilkår for de ansatte vil nødvendigvis måtte skje over noe tid.

Kommunedirektøren er bekymret over det betydelige merforbruket innenfor mange av de kommunale tjenestene i 2019. Bekymringen går i særdeleshet på om hele eller deler av dette merforbruket videreføres inn i 2020. Bufferen som over år er bygd opp i form av disposisjonsfond, er sikkerhetsnettet som det vil være av stor viktighet å vedlikeholde i årene som kommer. Håpet er derfor at størrelsen på denne bufferen kan bestå i den økonomisk utfordrende perioden nye Molde kommune nå går inn i. Vedtatt økonomiplan for perioden 2020-2023 tilsier en betydelig svekkelse av denne bufferen. Kommunedirektøren vil etterstrebe å oppnå bedre resultater i årene som kommer enn det som fremgår av den vedtatte økonomiplanen. Samtidig er det nettopp med bakgrunn i økonomiske utfordringer at bufferne er tenkt å benyttes.

Det er i skrivende stund knyttet stor usikkerhet til konsekvensene av koronasituasjonen i verden. At den vil ha stor betydning for kommunesektoren i Norge i lang tid fremover er det liten tvil om. Dette gjelder ikke minst økonomiske konsekvenser, og det er ikke gitt noen å spå om utfallet hverken på kort eller lang sikt.

Molde kommune har forpliktelser inn mot nye Molde kommune som er nedfelt i intensjonsavtalen. De tre kommunene skal minimum være i balanse når ny kommune dannes og den nye kommunen skal som minimum ha et netto driftsresultat på 2,0 prosent økende til 3,0 prosent på lengre sikt. Den nye kommunen har et langsiktig mål om et disposisjonsfond på minimum 5,0 prosent av brutto driftsinntekter. Molde kommune svarer ut kravet om disposisjonsfond, mens netto driftsresultat for 2019 er langt unna målsettingen i avtalen.

Det er imidlertid viktig å opprettholde stram styring kombinert med et målrettet arbeide med å opprettholde og utvikle kvaliteten i tjenesteproduksjonen. Vår evne til å ta i bruk ny teknologi, forenkle og effektivisere tidkrevende prosesser, tilegne oss og bygge ny kompetanse og samtidig ha et sterkt brukerfokus, vil være nødvendig for å lykkes. Satsing på velferdsteknologi, innovasjon og aktiv deltakelse sammen med innbyggere og næringsliv, åpner nye muligheter. Smart by Molde vil tydeliggjøre denne satsingen.

Kommunedirektøren er ikke kjent med forhold oppstått etter utløpet av regnskapsåret som vil ha vesentlig økonomisk betydning for nye Molde kommune i tiden som kommer ut over det som skrives om

koronautbruddet. Kommunedirektøren er heller ikke gjort kjent med forhold av vesentlig økonomisk betydning for regnskapsresultatet for 2019 som ikke er drøftet i årsregnskapet med noter.

Takk til kommunestyrets medlemmer, politisk ledelse med ordføreren i spissen, alle ledere, medarbeidere og deres tillitsvalgte for samarbeidet i 2019.

Arne Sverre Dahl
kommunedirektør